

RGD-61/41/11/12 AW

Gdańsk, dnia 31.05.2012

DECYZJA nr RGD.9/2012

I.

Na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy w związku z § 2 pkt 4 oraz § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

po uprawdopodobnieniu, w toku postępowania wszczętego z urzędu, stosowania przez przedsiębiorcę Wyższą Szkołę Społeczno - Ekonomiczną z siedzibą w Gdańsku, praktyk polegających na stosowaniu we wzorcu umownym „Regulamin Studiów Podyplomowych”, obowiązującym w roku akademickim 2010/2011 i 2011/2012, w części pn. „Odpłatności” postanowień o treści:

- *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru opłata wpisowa i czesne nie podlega zwrotowi. W uzasadnionych przypadkach czesne może zostać zwrócone w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć. Decyzje w tej sprawie podejmuje Kanclerz na podstawie podania słuchacza - postanowienie zawarte w pkt 8 ww. wzorca,*
- *Czesne na kolejny semestr nauki może wzrosnąć w stosunku do czesnego za poprzedni semestr na tym samym kierunku maksymalnie o 10% - postanowienie zawarte w pkt 4 ww. wzorca,*

które są tożsame z postanowieniami umownymi wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

oraz

po zobowiązaniu się przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów poprzez wprowadzenie we wzorcu umownym: Regulamin Studiów Podyplomowych następujących zmian:

- w części pn. „Odpłatności” w pkt 8, który otrzyma brzmienie: *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru czesne podlega zwrotowi w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć,*
- w części pn. „Odpłatności” w pkt 4, który zostanie w całości uchylony

nakłada się na Wyższą Szkołę Społeczno - Ekonomiczną z siedzibą w Gdańsku, obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez wprowadzenie ww. zmian do obowiązującego wzorca umownego oraz doręczenie zmienionego wzorca umownego słuchaczom uczestniczącym aktualnie w zajęciach na Studiach Podyplomowych w terminie **jednego miesiąca** od daty uprawomocnienia decyzji.

II.

Na podstawie przepisu art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy oraz § 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887),

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i konsumentów

nakłada się na Wyższą Szkołę Społeczno - Ekonomiczną z siedzibą Gdańsku, **obowiązek złożenia, w terminie dwóch miesięcy** od daty uprawomocnienia się decyzji, **informacji** potwierdzających wykonanie zobowiązania, o którym mowa w punkcie I sentencji decyzji, poprzez przekazanie:

- a) nowego wzorca umownego, nie zawierającego niedozwolonych postanowień umownych,
- b) dowodów potwierdzających doręczenie studentom uczestniczącym aktualnie w zajęciach na Studiach Podyplomowych zmienionego wzorca umownego.

Uzasadnienie

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura UOKiK w Gdańsku (dalej: Prezes Urzędu) przeprowadził pod sygnaturą RGD-405/44/10/11 AW postępowanie wyjaśniające, w sprawie ustalenia, czy działania przedsiębiorcy Wyższej Szkoły Społeczno - Ekonomicznej z siedzibą w Gdańsku - zwanej dalej „Szkołą”, w zakresie kształcenia i organizowania kursów dla uczniów i studentów, w tym stosowanych postanowień umownych we wzorcach umów zawieranych z konsumentami, uzasadniają wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W ramach tego postępowania uzyskano wzorce umowne, wykorzystywane przez Szkołę. Wyniki dokonanej analizy wskazały, że treści części warunków zawartych we wzorcu pn. „Regulamin Studiów Podyplomowych” są tożsame z postanowieniami wzorców umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów - zwany dalej „SOKiK” - za niedozwolone i wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. - zwanego dalej „Rejestrem”.

Mając na uwadze te ustalenia, Prezes Urzędu, w dniu 23 grudnia 2011 r., wszczął z urzędu, przeciwko przedsiębiorcy: Wyższej Szkole Społeczno - Ekonomicznej z siedzibą w Gdańsku, postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), a polegających na stosowaniu następujących postanowień, zawartych we wzorcu umownym o treści:

- *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru opłata wpisowa i czesne nie podlega zwrotowi. W uzasadnionych przypadkach czesne może zostać zwrócone w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć. Decyzje w tej sprawie podejmuje Kanclerz na podstawie podania słuchacza - które może zostać uznane za tożsame z postanowieniem wpisanym dnia 3 stycznia 2007 do Rejestru na mocy wyroku SOKiK z dnia 6 marca 2006 r., w sprawie o sygn. akt AmC XVII 21/05, pod nr. 972;*
- *Czesne na kolejny semestr nauki może wzrosnąć w stosunku do czesnego za poprzedni semestr na tym samym kierunku maksymalnie o 10% - które może zostać uznane za tożsame z postanowieniem wpisanym dnia 14 sierpnia 2003 do Rejestru na mocy wyroku SOKiK z dnia 10 kwietnia 2003 r., w sprawie o sygn. akt AmC XVII 17/01, pod nr. 59.*

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, WSSE, pismem z dnia 9 stycznia 2012 r., złożyła zobowiązanie do podjęcia działań zmierzających do zaniechania

stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, tj. doprowadzenie brzmienia postanowień Regulaminu Studiów Podyplomowych do stanu zgodnego z przepisami poprzez wprowadzenie w części pn. „Odpłatności” zmiany treści pkt 8, który otrzyma brzmienie: *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru czesne podlega zwrotowi w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć* oraz uchylenie w całości treści zawartej w pkt 4.

Do złożonego pisma Szkoła dołączyła projekt „Uchwały Nr .../...Senatu Wyższej Szkoły Społeczno - Ekonomicznej w Gdańsku w sprawie zmian do Regulaminu Studiów Podyplomowych”, którego treść zakłada:

- uchylenie pkt 4 „Regulaminu Studiów Podyplomowych” w część pn. „Odpłatności” w brzmieniu: *Czesne na kolejny semestr nauki może wzrosnąć w stosunku do czesnego za poprzedni semestr na tym samym kierunku maksymalnie o 10%*
- zmianę pkt 8 „Regulaminu Studiów Podyplomowych” w części pn. „Odpłatności”, który otrzyma brzmienie: *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru czesne podlega zwrotowi w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć.*

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

- 1) Wyższa Szkoła Społeczno - Ekonomiczna w Gdańsku jest wyższą szkołą niepubliczną, utworzoną na podstawie decyzji nr DSW-2-02-6014-21/08B Ministra Edukacji Narodowej, wpisaną do rejestru niepaństwowych uczelni zawodowych pod pozycję 53. Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) uczelnia niepubliczna z chwilą wpisania do rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych nabywa osobowość prawną.
- 2) Przebieg studiów podyplomowych reguluje „Regulamin studiów podyplomowych Wyższej Szkoły Społeczno - Ekonomicznej w Gdańsku”. Analiza powyższego wzorca umownego wykazała, że zawiera on postanowienia umowne o następujących treściach:
  - *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru opłata wpisowa i czesne nie podlega zwrotowi. W uzasadnionych przypadkach czesne może zostać zwrócone w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć. Decyzje w tej sprawie podejmuje Kanclerz na podstawie podania słuchacza;*
  - *Czesne na kolejny semestr nauki może wzrosnąć w stosunku do czesnego za poprzedni semestr na tym samym kierunku maksymalnie o 10%.*

Prezes Urzędu zakwestionował treść ww. postanowień, z uwagi na to, iż są one tożsame z postanowieniami uznanymi za niedozwolone przez SOKiK i wpisanymi, na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do Rejestru, tj.:

- *W przypadku dobrowolnej rezygnacji z kursu lub dyscyplinarnego skreślenia (...) z listy słuchaczy na zasadach wymienionych w punkcie 6 Ogólnych Warunków Uczestnictwa zwrot opłat wniesionych za kurs nie przysługuje* - wpis nr 972 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 06 marca 2006 r., sygn. akt AmC XVII 21/05.
- *Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego* - wpis nr 59 dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 10 kwietnia 2003 r., sygn. akt AmC XVII 17/01.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Treść art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Oznacza to, że warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w tej ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców -

naruszające jej przepisy - stanowią potencjalne zagrożenie interesu publicznego. Niniejsze postępowanie dotyczy treści wzorca umownego regulującego przebieg studiów podyplomowych organizowanych przez Wyższą Szkołę Społeczno - Ekonomiczną w Gdańsku wobec nieograniczonego kręgu adresatów, tj. wszystkich zainteresowanych ich treścią aktualnych i potencjalnych studentów, którym - na gruncie art. 4 ust. 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - przysługuje status konsumenta.

Należy podkreślić, iż zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, to definiuje się go w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.), stanowiących, iż przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 pkt 1), a także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 pkt 2).

Przez przedsiębiorcę, zgodnie z art. 4 pkt 1 ppkt a) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów rozumie się także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej

Odpowiednio do art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i art. 22¹ Kodeksu cywilnego, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Zgodnie z art. 12 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, uczelnia ma osobowość prawną, a jednym z podstawowych zadań, określonych w art. 13 ww. ustawy, jest świadczenie usług edukacyjnych i wychowawczych, polegających na kształceniu studentów w celu ich przygotowania do pracy zawodowej, która to działalność ma charakter użyteczności publicznej. Uwzględniając te okoliczności, nie ulega wątpliwości, że WSSE posiadając osobowość prawną i świadcząc usługi edukacyjne, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a tym samym jej działania podlegają rygorom określonym w tej ustawie, między innymi ocenie pod kątem naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesów konsumentów.

Również niekwestionowana przez stronę postępowania okoliczność zawierania z osobami fizycznymi umów w zakresie prowadzonej działalności w celu kształcenia studentów i zaspokojenia ich potrzeb, jednoznacznie potwierdza powyższe wywody.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy byli lub są studentami Szkoły. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego niniejszej sprawy zastosowanie mają przepisy ww. ustawy, a dotyczące jej postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Stosownie do treści art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Aby możliwe było zatem stwierdzenie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, niezbędne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

1. działania przedsiębiorcy winny mieć bezprawny charakter, tzn. być sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych a także sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami,
2. działania te muszą naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Odnosząc się do pierwszej z przesłanek art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tj. bezprawności działań przedsiębiorcy, stwierdzić należy, iż bezprawność rozumie się jako sprzeczność zachowania danego podmiotu z przepisami prawa oraz zasadami współżycia społecznego. Chodzi tu mianowicie o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, jako całością. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, tzn. niezależnym od wystąpienia szkody, czy zaistnienia zamiaru po stronie podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. Podkreślenia wymaga okoliczność, że przepisy ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiują pojęcia bezprawności działań przedsiębiorcy, na co zwrócił uwagę SOKiK w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVII Ama 32/05), stwierdzając, iż art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 15 grudnia 2000 r. - którego odpowiednikiem w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 r. jest art. 24 ust. 2 - nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem. Niemniej, ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne - mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do Rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu, co SOKiK potwierdził w innym wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), stwierdzając, że można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustalą się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do Rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Do stwierdzenia praktyki, określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Rejestru. Pokreślenia wymaga, że wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – SOKiK i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych, tj. stosowanych także przez innych przedsiębiorców. Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do Rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też nie. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005 r. (sygn. akt VI ACa 760/05) wskazał, że zgodnie z art. 23 a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2005 r. Nr 244,

poz. 2080 ze zm.) praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest postępowanie się postanowieniem wpisanym do Rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do Rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez ten podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Sąd wskazał też, że naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne wpisane do Rejestru, przy czym wpis do Rejestru związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów. Analogicznie orzekł Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 29 września 2005 r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r. (sygn. akt III CZP 95/03), stwierdził, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Zgodnie ze stanowiskiem SOKiK wyrażonym w wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do Rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Takie stanowisko zajął także Sąd Najwyższy, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a uokik [obecnie art. 24 - przyp. własny UOKiK] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a ustawy o ochronie (...) znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Odnosząc się do drugiej przesłanki, tj. naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, stwierdzić należy, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w treści art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle - powołanego na początku uzasadnienia prawnego niniejszej decyzji - art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego klienta przedsiębiorcy - czyli konsumenta. Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. akt I CKN 504/01) stwierdził, iż nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów. Oceniane

w niniejszej decyzji działania Szkoły odnoszą się do wszystkich jego aktualnych i ewentualnych przyszłych studentów, a zatem dotyczą zbiorowych interesów konsumentów.

W przedmiotowej sprawie, pierwsze z zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK postanowienie umowne, o treści: *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru opłata wpisowa i czesne nie podlega zwrotowi. W uzasadnionych przypadkach czesne może zostać zwrócone w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć. Decyzje w tej sprawie podejmuje Kanclerz na podstawie podania słuchacza* zostało uznane jako tożsame z postanowieniem wpisanym dnia 3 stycznia 2007 r., do Rejestru, na mocy wyroku SOKiK z dnia 6 marca 2006 r., w sprawie o sygn. akt AmC XVII 21/05, pod nr. 972, o treści: *W przypadku dobrowolnej rezygnacji z kursu lub dyscyplinarnego skreślenia (...) z listy słuchaczy na zasadach wymienionych w punkcie 6 Ogólnych Warunków Uczestnictwa zwrot opłat wniesionych za kurs nie przysługuje.*

Powyższe postanowienia umowne naruszają prawa konsumenta poprzez pozbawienie go roszczenia o zwrot dokonanego świadczenia w przypadku odstąpienia od umowy, rezygnacji z jej wykonania. Jednocześnie wspomniane powyżej klauzule nie zapewniają analogicznych roszczeń w przypadku rezygnacji lub odstąpienia od umowy przez przedsiębiorcę. Wyrokiem SOKiK z dnia 3 kwietnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 19/05) klauzula wskazująca na bezwarunkowe prawo usługodawcy do zatrzymania wpisowego i uiszczanego czesnego w każdym wypadku, w szczególności w przypadku rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy została uznana za sprzeczną z art. 385³ pkt 12 i 13 k.c. Podobnie w wyroku z dnia 7.08.2006r. (sygn. akt XVII Amc 92/05) jako niedozwolone uznano zastrzeżenie umowne wyłączające możliwość zwrotu konsumentowi uiszczonej wpłaty, w przypadku gdy rezygnuje on z zawarcia umowy lub jej wykonania oraz przewiduje utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, w przypadku gdy strony wypowiadają, rozwiązują lub odstępują od umowy. SOKiK w powyższym wyroku potwierdził, że zastosowanie powinien mieć art. 395 § 2 k.c., zgodnie z którym, to co strony już świadczyły ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Za świadczenie usługi drugiej stronie należy się odpowiednie wynagrodzenie, a ponieważ świadczenie studenta ma charakter pieniężny, to jego zwrot jest możliwy. Postanowienie umowne o treści: „Wpłaty dokonane przez słuchacza na rzecz Impuls School mają charakter bezzwrotny” zostało uznane za niedozwolone na mocy wyroku SOKiK z dnia 22 grudnia 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 15/04), w którym stwierdzono, że cytowany zapis umowny powoduje nierówne rozłożenie praw i obowiązków stron umowy z pokrzywdzeniem konsumenta. Tego typu klauzula w orzecznictwie sądu antymonopolowego została uznana jako naruszająca dyspozycje art. 385³ pkt 12, 13 i 16 k.c. Mając na uwadze powyższe, uznać należy, że wskazany zapis umowy jest tożsamy z postanowieniami umownymi wpisanymi do Rejestru oraz narusza interesy konsumentów. Dodatkowo podkreślenia wymaga okoliczność, że wskazane postanowienia abuzywne wpisane do Rejestru oraz postanowienie będące przedmiotem zarzutu w niniejszym postępowaniu, dotyczą odpłatnych umów świadczenia usług edukacyjnych, co oznacza, iż zachodzi tożsamość stosunków prawnych.

Drugie z zakwestionowanych postanowień, o treści: *Czesne na kolejny semestr nauki może wzrosnąć w stosunku do czesnego za poprzedni semestr na tym samym kierunku maksymalnie o 10%* zostało uznane jako tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 10 kwietnia 2003 r., w sprawie o sygn. akt AmC XVII 17/01, dnia 14 sierpnia 2003, pod nr. 59 o treści: *Czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.*

Zapis tej treści zastrzega po stronie przedsiębiorcy nieuzasadnione prawo podwyższania wysokości czesnego bez zapewnienia konsumentowi możliwości odstąpienia od umowy w przypadku braku akceptacji nowej wysokości czesnego. Tego typu klauzula

umowna umożliwia Szkole podnoszenie opłat za świadczone usługi edukacyjne w trakcie trwania umowy bez podania okoliczności, czy kryteriów na podstawie, których zmiana opłat miałyby nastąpić. Przedsiębiorca w takim przypadku uzyskuje jednostronne prawo do swobodnego podwyższania opłat za naukę, które nie jest traktowane jako zmiana warunków umowy, co powoduje, że konsumentowi nie przysługuje prawo do odstąpienia od umowy. Powyższe klauzule umowne wypełniają dyspozycję art. 383³ pkt 20 k.c., gdyż uprawniają Przedsiębiorcę do określenia lub podwyższenia ceny wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa do odstąpienia od niej. Pomimo różnic językowych pomiędzy przywołanymi powyżej niedozwolonymi postanowieniami umownym uznać należy, że mają charakter tożsamy ze względu na skutki jakie powodują w stosunku do konsumenta, któremu nie zagwarantowano prawa odstąpienia od umowy w przypadku zmiany wysokości opłat za usługę.

Uwzględniając powyższy wywód, Prezes Urzędu uznał, że zostało uprawdopodobnione spełnienie wszystkich przesłanek koniecznych do zakwalifikowania działań Szkoły jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, po uprawdopodobnieniu w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, że przedsiębiorca narusza zakaz określony w art. 24 w/w ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a także po przyjęciu zobowiązania przedsiębiorcy do zaniechania zarzucanych im praktyk, oraz podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia wskazanym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Analiza przedłożonych przez Szkołę dokumentów i wyjaśnień wykazała, że Wyższa Szkoła Ekonomiczno - Społeczna w Gdańsku zobowiązała się do zaniechania stosowania kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień umownych, na dowód czego przedstawiła projekt uchwały Senatu uczelni, który dostosowuje zakwestionowane postanowienia umowne do obowiązującego porządku prawnego.

Na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu nałożył na Wyższą Szkołę Społeczno - Ekonomiczną z siedzibą w Gdańsku obowiązek wykonania powyższego zobowiązania poprzez wprowadzenie we wzorcu umownym: Regulamin Studiów Podyplomowych następujących zmian:

- w części pn. „Odpłatności” w pkt 8, który otrzyma brzmienie: *Jeżeli słuchacz zrezygnuje z uczestnictwa w studiach w trakcie semestru czesne podlega zwrotowi w części proporcjonalnej do niewykorzystanego okresu zajęć,*
- w części pn. „Odpłatności” w pkt 4, który zostanie w całości uchylony

oraz doręczenie zmienionego wzorca umownego słuchaczom uczestniczącym aktualnie w zajęciach na Studiach Podyplomowych w terminie **jednego miesiąca** od daty uprawomocnienia decyzji, a na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - obowiązek złożenia, **w terminie dwóch miesięcy** od daty uprawomocnienia się decyzji, informacji potwierdzających wykonanie zobowiązania, o którym mowa w punkcie I sentencji decyzji, poprzez przekazanie nowego wzorca umownego, nie zawierającego niedozwolonych postanowień umownych, oraz dowodów potwierdzających doręczenie studentom uczestniczącym aktualnie w zajęciach na Studiach Podyplomowych zmienionego wzorca umownego.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie (...) w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. - od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura UOKiK w Gdańsku.

Otrzymuje:

1) Wyższa Szkoła Społeczno Ekonomiczna w Gdańsku
za pośrednictwem

(...)

2) a/a

